

Halfjaarverslag 2009

N.V. Nederlandse Gasunie

Inhoud

Pagina

Belangrijkste ontwikkelingen eerste halfjaar 2009 en verwachte gang van zaken	2
Bestuursverklaring	4
Geconsolideerde halfjaarrekening	5
Beoordelingsverklaring	14

Belangrijkste ontwikkelingen eerste halfjaar 2009 en verwachte gang van zaken

Gereguleerd Netbeheer Nederland en Duitsland (TSO)

REGULERING

Op het gebied van regulering waren er in de eerste helft van 2009 zowel op nationaal niveau in Nederland en in Duitsland als op Europees niveau diverse belangrijke ontwikkelingen.

Tarieven Gas Transport Services B.V.

Methode- en x-factorbesluiten

Op basis van de eind 2008 vastgestelde methodebesluiten voor de periode 2009-2012 heeft de Energiekamer in april 2009 de x-factorbesluiten vastgesteld. Als gevolg hiervan zullen de tarieven van Gas Transport Services B.V. (GTS) met gemiddeld 5,4% per jaar dalen. GTS heeft op onderdelen van het x-factorbesluit bezwaar aangetekend bij de Energiekamer. De Energiekamer heeft op 30 juni 2009 de nieuwe tarieven vanaf 1 juli 2009 vastgesteld op basis van voornoemde x-factorbesluiten.

Grootschalige investeringen

In het eerste halfjaar is een voorstel tot wijziging van de Gaswet ingediend waarmee in een nieuwe procedure wordt voorzien voor het kunnen verwerken van grootschalige investeringen in de tarieven. Hoofdlijn van de procedure zoals voorgesteld in het wetsvoorstel zal zijn dat de Minister van Economische Zaken vooraf een besluit neemt over nut en noodzaak van een investering. De Energiekamer verrekent de kosten van investeringen waarvan nut en noodzaak is vastgesteld in de tarieven, voor zover deze kosten doelmatig zijn. De Energiekamer doet daartoe (achteraf) een doelmatigheidstoets. De parlementaire behandeling van het wetsvoorstel is inmiddels gestart.

Tarieven Gasunie Deutschland

Op 23 september 2008 kondigde de Duitse toezichthouder, de Bundesnetzagentur, aan dat Gasunie Deutschland niet voldoet aan de voor eventuele ontheffing noodzakelijke eis voor de aanwezigheid van bestaande of potentiële concurrentie op het gebied van gastransport over een lange afstand. Gasunie Deutschland heeft beroep aangetekend tegen dit besluit omdat er wel degelijk sprake is van concurrentie. Het beroep is in behandeling bij het Oberlandesgericht Düsseldorf. In de tweede helft van 2009 zal een eerste hoorzitting hierover plaatsvinden.

In april 2009 heeft Gasunie Deutschland uit concurrentieoverwegingen de tarieven verlaagd met gemiddeld 7%, gerekend over alle entry- en exitpunten van haar netwerk. Dankzij deze nieuwe tarieven positioneert Gasunie Deutschland zich nu als de meest voordelige transporteur op de regio-overschrijdende transportmarkt in Duitsland.

De Duitse toezichthouder is een procedure gestart om de tarieven voor de komende reguleringsperiode 2010-2012 vast te stellen. Deze procedure zou uiteindelijk kunnen leiden tot een aanzienlijke neerwaartse aanpassing van de huidige tarieven.

GASTRANSPORT

Projecten in uitvoering

In 2009 is voor 850 miljoen euro aan uitgaven voorzien ten behoeve van het TSO-investeringsprogramma (realisatie 2008: 335 miljoen euro). In het eerste halfjaar van 2009 is conform planning 317 miljoen euro gerealiseerd, voor een groot gedeelte ten behoeve van het project "Gasrotonde fase 1".

Omzet en volume GTS

De gecontracteerde capaciteit in Nederland voor het eerste halfjaar 2009 was hoger dan in dezelfde periode van 2008. Als gevolg hiervan zijn de omzet en het resultaat over het eerste halfjaar hoger dan in 2008. Vanaf 1 juli 2009 treedt echter het nieuwe Methode - en x-factorbesluit in werking. Hierdoor zal de omzet over heel 2009 naar verwachting uitkomen op een vergelijkbaar niveau als in 2008.

Omzet en volume Gasunie Deutschland

De gerealiseerde omzet in Duitsland over de eerste helft van 2009 is licht gedaald ten opzichte van het tweede halfjaar 2008, ondanks een lichte stijging in gecontracteerde capaciteit. Dit wordt veroorzaakt door de verlaging van de tarieven door Gasunie Deutschland op 1 april jl. Naar verwachting zal de omzet over 2009 licht dalen ten opzichte van de omzet over 2008.

Joint Ventures & Business Development (non-TSO)

Nieuwe projecten gericht op het aantrekken van nieuwe gasstromen of de opslag van gas kunnen bijdragen aan de leveringszekerheid van gas en de werking van de Europese gasmarkt. Daarmee versterken deze projecten het belang en de aantrekkingskracht van de gasrotonde.

Strategische projecten

In 2009 is voor 150 miljoen euro aan uitgaven voorzien in het kader van het Joint Ventures & Business Development-programma. In 2008 werd 187 miljoen euro gerealiseerd; het grootste deel hiervan werd gerealiseerd ten behoeve van Nord Stream. In het eerste halfjaar van 2009 is 67 miljoen euro gerealiseerd; de verwachting is dat het totale investeringsbedrag over 2009 iets hoger zal uitkomen dan geraamd. Het grootste deel van de investeringsuitgaven is gedaan in het kader van de bouw van de ondergrondse gasopslag te Zuidwending, een project dat samen met NUON wordt gerealiseerd. Het resterende deel van de investeringsuitgaven heeft onder meer betrekking op Gate terminal B.V. en Gasunie Infrastructuur AG (Nord Stream-project), deelneming- en van Gasunie die gedeeltelijk extern worden gefinancierd.

Verkoop activiteiten GET aan Kema N.V.

Op 1 juli 2009 zijn de activiteiten van Gasunie Engineering & Technology (GET) verkocht aan Kema N.V.. Op jaarbasis vertegenwoordigen deze activiteiten een omzet van circa 13 miljoen euro (2008 peil). Activiteiten zoals metingen, veiligheidsinspecties, onderhoud van leidingen van derden en detacheringen van Gasunie-medewerkers blijft Gasunie onveranderd aan derden aanbieden via Gasunie Engineering B.V..

Bestuursverklaring

Bestuursverklaring (in de zin van Wft artikel 5.25d)

De Raad van Bestuur verklaart voor zover hen bekend, dat

1. de halfjaarrekening een getrouw beeld geeft van de activa, de passiva, de financiële positie en de winst van de vennootschap en de gezamenlijk in de consolidatie opgenomen ondernemingen; en dat
2. het halfjaarverslag een getrouw beeld geeft omtrent de toestand op de balansdatum, de gang van zaken gedurende het halve boekjaar van de uitgevende instelling en van de met haar verbonden ondernemingen waarvan de gegevens in haar halfjaarrekening zijn opgenomen en de verwachte gang van zaken, waarbij, voor zover gewichtige belangen zich hiertegen niet verzetten, in het bijzonder aandacht wordt besteed aan de investeringen en de omstandigheden waarvan de ontwikkeling van de omzet en van de rentabiliteit afhankelijk is.

M.P. Kramer, voorzitter Raad van Bestuur
H.A.T. Chin Sue
E. Dam
P.E.G. Trienekens

Groningen, 13 juli 2009

Geconsolideerde halfjaarrekening

Verkorte geconsolideerde balans (vóór winstbestemming)

In miljoenen euro's	Nadere toelichting	30 juni 2009	31 december 2008
Activa			
Vaste activa			
- materiële vaste activa	2	7.608,3	7.275,5
- immateriële vaste activa		679,4	679,4
- investeringen in geassocieerde deelnemingen		388,6	373,3
- overige kapitaalsbelangen		145,3	119,2
- uitgestelde belastingvorderingen		963,7	1.010,8
- pensioenactief		22,8	22,8
Totaal vaste activa		9.808,1	9.481,0
Totaal vlottende activa		681,9	453,4
Totaal activa		10.490,0	9.934,4
Passiva			
Totaal eigen vermogen			
toekomend aan de aandeelhouder		5.557,2	5.531,0
Langlopende verplichtingen			
- rentedragende leningen	3	3.972,1	3.186,1
- overige langlopende verplichtingen		531,6	522,1
Totaal langlopende verplichtingen		4.503,7	3.708,2
Kortlopende verplichtingen			
- kortlopende financieringsverplichtingen		-	362,0
- handelsschulden en overige kortlopende verplichtingen		429,1	333,2
Totaal kortlopende verplichtingen		429,1	695,2
Totaal passiva		10.490,0	9.934,4

Verkorte geconsolideerde winst- en verliesrekening

In miljoenen euro's	Nadere toelichting	Eerste halfjaar 2009	Eerste halfjaar 2008
Voortgezette bedrijfsactiviteiten			
Opbrengsten	1+4	886,3	710,7
Aan investeringen toegerekende kosten	42,1		32,6
Personeels- en overige kosten	-/- 334,9		-/- 273,0
Afschrijvingskosten	-/- 107,4		-/- 88,6
Totale lasten		-/- 400,2	-/- 329,0
Bedrijfsresultaat		486,1	381,7
Financiële baten en lasten		-/- 63,6	-/- 21,9
Resultaat vóór belastingen		422,5	359,8
Belastingen		-/- 104,0	-/- 91,8
Resultaat ná belastingen		318,5	268,0
Beëindigde bedrijfsactiviteiten			
Resultaat op beëindigde bedrijfsactiviteiten ná belastingen		-	-
Winst over de periode		318,5	268,0
Toe te rekenen winst aan aandeelhouder		318,5	268,0

Geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten

In miljoenen euro's	Cash flow hedge reserve	Overige reserves	Onverdeeld resultaat	Totaal
Eerste halfjaar 2009				
<i>Totaal van de resultaten verwerkt in de winst- en verliesrekening (winst over de periode)</i>	-	-	318,5	318,5
Mutatie in cash flow hedge reserve, waarvan vennootschapsbelasting	4,4 -/- 1,1	- -	- -	4,4 -/- 1,1
<i>Totaal van de resultaten verwerkt in het eigen vermogen</i>	3,3	-	-	3,3
<i>Totaal van de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten</i>	3,3	-	318,5	321,8
Eerste halfjaar 2008				
<i>Totaal van de resultaten verwerkt in de winst- en verliesrekening (winst over de periode)</i>	-	-	268,0	268,0
Mutatie in cash flow hedge reserve, waarvan vennootschapsbelasting	-/- 0,8 0,2	- -	- -	-/- 0,8 0,2
<i>Totaal van de resultaten verwerkt in het eigen vermogen</i>	-/- 0,6	-	-	-/- 0,6
<i>Totaal van de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten</i>	-/- 0,6	-	268,0	267,4

Het totaal van de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten over het eerste halfjaar van 2009 en 2008 is volledig toe te rekenen aan de aandeelhouder.

Geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen

In miljoenen euro's	Aandelen kapitaal	Cash flow hedge reserve	Overige reserves	Onverdeeld resultaat	Totaal
Eerste halfjaar 2009					
Stand per 1 januari 2009	0,2	-/- 2,2	5.138,9	394,1	5.531,0
Totaal van de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten over het halve boekjaar 2009	-	3,3	-	318,5	321,8
Uitgekeerd slotdividend 2008	-	-	-	-/- 295,6	-/- 295,6
Toegevoegd aan de overige reserves	-	-	98,5	-/- 98,5	-
Stand per 30 juni 2009	0,2	1,1	5.237,4	318,5	5.557,2
Eerste halfjaar 2008					
Stand per 1 januari 2008	0,2	14,2	5.071,6	357,2	5.443,2
Totaal van de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten over het halve boekjaar 2008	-	-/- 0,6	-	268,0	267,4
Uit te keren slotdividend 2007	-	-	-	-/- 248,4	-/- 248,4
Toegevoegd aan de overige reserves	-	-	108,8	-/- 108,8	-
Stand per 30 juni 2008	0,2	13,6	5.180,4	268,0	5.462,2

Verkort geconsolideerd kasstroomoverzicht

In miljoenen euro's	Eerste halfjaar 2009	Eerste halfjaar 2008
Kasstroom uit operationele activiteiten	736,4	441,2
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-/- 464,2	-/- 262,4
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	128,4	1.984,1
Toename geldmiddelen en kasequivalenten	400,6	2.162,9
Geldmiddelen en kasequivalenten ultimo vorig jaar	150,8	28,8
Geldmiddelen en kasequivalenten ultimo dit half jaar	551,4	2.191,7
	400,6	2.162,9

TOELICHTING OP DE VERKORTE GECONSOLIDEERDE FINANCIËLE OVERZICHTEN

Aard der bedrijfsactiviteiten

De N.V. Nederlandse Gasunie (Gasunie) is een Europees gasinfrastructuurbedrijf dat haar transportdiensten aanbiedt via haar dochterondernemingen Gas Transport Services B.V. (GTS) in Nederland en Gasunie Deutschland in Duitsland. Daarnaast zijn de bedrijfsactiviteiten onder meer gericht op het faciliteren van de komst van nieuwe gasstromen naar Noordwest-Europa via LNG-aanvoer en langeafstandspijpleidingen en op het benutten van de geologische infrastructuur voor de opslag van aardgas.

De vennootschap is statutair gevestigd in Groningen.

Alle op balansdatum uitstaande aandelen worden gehouden door de Staat der Nederlanden.

Uitgangspunten voor de grondslagen

Op grond van de Verordening (EG) nr. 1606/2002 van het Europees Parlement dient de vennootschap haar geconsolideerde financiële overzichten op te stellen overeenkomstig de bepalingen van de International Financial Reporting Standards (IFRS), zoals aanvaard binnen de Europese Unie.

Overeenstemmingsverklaring

De halfjaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de IFRS standaard "Tussentijdse financiële verslaggeving" (IAS 34), zoals die op 30 juni 2009 van toepassing is.

Deze halfjaarrekening bevat niet alle informatie en toelichtingen die in een jaarrekening moeten worden opgenomen en moet in combinatie met de groepsjaarrekening 2008 worden beoordeeld.

Op de halfjaarrekening is geen accountantscontrole toegepast.

Oordelen en schattingen door het management

Het management maakt bij het opstellen van de jaarrekening schattingen en doet veronderstellingen, die de gerapporteerde activa en passiva op balansdatum en het resultaat over het boekjaar beïnvloeden. De invloed van oordelen en schattingen is significant bij de waardering van bedrijfscombinaties, materiële vaste activa, uitgestelde belastingen en pensioenen.

Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

De grondslagen van de waardering en de resultaatbepaling in de halfjaarrekening 2009 wijken niet materieel af van de grondslagen zoals die in het jaarverslag 2008 zijn toegepast. De standaarden IFRS 8 (Operationele segmenten) en IAS 23 herzien (Financieringskosten) zijn al in de jaarrekening 2008 toegepast. Voor de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling verwijzen wij naar de jaarrekening 2008.

De waardering van de pensioenverplichting overeenkomstig IAS "Personeelsbeloningen" vindt jaarlijks plaats in de tweede helft van het jaar. In de halfjaarcijfers 2009 is de waardering gehandhaafd zoals die in het jaarverslag 2008 is opgenomen mede omdat de ontwikkeling van relevante parameters, zoals de disconteringsvoet, de omvang van de fondsbeleggingen en de pensioenaanspraken, geen aanleiding geven tot een tussentijdse waardering.

NADERE TOELICHTING

1. Acquisitie Gasunie Deutschland

Indien de acquisitie van Gasunie Deutschland had plaatsgevonden op 1 januari 2008 in plaats van op 1 juli 2008 dan zou er sprake zijn geweest van een additionele omzet van 149,5 miljoen euro en een additioneel resultaat vóór belastingen van 51,0 miljoen euro over het eerste halfjaar 2008.

2. Materiële vaste activa

De Bundesnetzagentur heeft de bevoegdheid om de tarieven van netbeheerders zoals Gasunie Deutschland voor onder andere de komende reguleringsperiode 2010-2012 vast te stellen. De Duitse toezichthouder is een procedure gestart om de tarieven voor de komende reguleringsperiode 2010-2012 vast te stellen.

Als onderdeel van de procedure heeft de Duitse toezichthouder Gasunie Deutschland en andere netbeheerders in juni 2009 op de hoogte gebracht van haar startpositie ten aanzien van belangrijke elementen van de tariefregulering. Vervolgens wordt de onderneming de mogelijkheid gegeven daarop te reageren, waarna overleg met de toezichthouder, en eventueel ook met anderen, plaats zal vinden. Naar verwachting zal de Bundesnetzagentur in de tweede helft van 2009 een tarievenbesluit nemen. Tegen dat besluit kan beroep worden aangetekend.

Deze procedure zou uiteindelijk kunnen leiden tot tarieven die wezenlijk lager liggen dan bij het opstellen van de jaarrekening 2008 werd voorzien. Gezien de onzekerheden rondom de uitkomst van deze procedure kunnen de financiële gevolgen daarvan, inclusief de effecten op de waardering van het gastransportnetwerk, nu nog niet worden vastgesteld.

3. Rentedragende leningen

Langlopende leningen

Het totaalbedrag van 3.972,1 miljoen euro aan langlopende leningen bestaat voor 3.616,1 miljoen euro aan langlopende obligaties en voor 356,0 miljoen euro aan onderhandse leningen.

Mutatieoverzicht rentedragende leningen

In miljoenen euro's	2009	2008
Stand per 1 januari	3.186,1	1.000,0
Uitgegeven obligatieleningen	750,0	-
Getrokken op onderhandse faciliteiten	36,0	-
Stand per 30 juni	3.972,1	1.000,0

In het eerste halfjaar van 2009 zijn de volgende langlopende leningen aangegaan

Hoofdsom	Looptijd	Effectieve rentepercentages	Rente-herzieningsdatum
750,0 miljoen	2009-2017	5,125%	niet van toepassing
20,7 miljoen *)	2009-2029	5,59%	15 ^e elke maand
29,1 miljoen *)	2009-2029	7,01%	15 ^e elke maand

*) Deze leningen zijn aangetrokken door Gate terminal B.V. in de vorm van langlopende faciliteiten en worden proportioneel geconsolideerd. Op deze faciliteiten wordt gefaseerd getrokken.

4. Informatie over opbrengsten en resultaat van de segmenten

In miljoenen euro's	Opbrengsten		Segmentresultaat	
	Eerste halfjaar 2009	Eerste halfjaar 2008	Eerste halfjaar 2009	Eerste halfjaar 2008
Voortgezette bedrijfsactiviteiten				
Segmenten				
- Gereguleerd Netbeheer	841,5	672,8	475,6	370,8
- J.V. & Business Development	44,8	37,9	10,5	10,9
Segmententotaal	886,3	710,7	486,1	381,7
Niet-toegerekende kosten hoofd-kantoor en functionele afdelingen			-	-
Niet toegerekende financierings-baten en -lasten			-/- 63,6	-/- 21,9
Resultaat vóór belastingen			422,5	359,8
Belastingen			-/- 104,0	-/- 91,8
Resultaat op voortgezette bedrijfsactiviteiten ná belastingen			318,5	268,0
Resultaat op beëindigde bedrijfsactiviteiten ná belastingen			-	-
Opbrengsten en resultaat over de periode	886,3	710,7	318,5	268,0

De informatie wordt gesegmenteerd naar onder andere de activiteiten van de groep. De bedrijfssegmenten weerspiegelen de managementstructuur van de groep. De volgende segmenten worden onderscheiden:

- *Gereguleerd Netbeheer Nederland en Duitsland (TSO)*
Dit segment beslaat het netbeheer en is verantwoordelijk voor de aansturing van het gastransport, de ontwikkeling van het leidingnet en bijbehorende installaties en het bevorderen van de marktwerking.
- *Joint Ventures & Business Development (non-TSO)*
Dit segment richt zich op het faciliteren van de komst van nieuwe gasstromen naar Noordwest-Europa via LNG-aanvoer en langeafstandspijpleidingen en op het benutten van de geologische infrastructuur voor de opslag van aardgas. Deelname in (inter)nationale projecten op het gebied van aardgasinfrastructuur in Nederland en Duitsland maken hiervan eveneens deel uit. Onder dit segment vallen tevens de Joint Ventures voor pijpleidingen die het Gasunie-transportnet verbinden met buitenlandse markten, zoals de BBL-leiding naar het Verenigd Koninkrijk.

De intercompany opbrengsten van het segment Joint Ventures & Business Development bedraagt over het eerste halfjaar 2009 13,6 miljoen euro (eerste halfjaar 2008: 12,4 miljoen euro).

De Raad van Bestuur,

M.P. Kramer, voorzitter Raad van Bestuur
H.A.T. Chin Sue
E. Dam
P.E.G. Trienekens

Groningen, 13 juli 2009

Beoordelingsverklaring

Aan: N.V. Nederlandse Gasunie
Groningen

BEOORDELINGSVERKLARING

Opdracht

Wij hebben de in het halfjaarverslag opgenomen geconsolideerde halfjaarrekening over de periode 1 januari 2009 tot en met 30 juni 2009, bestaande uit de verkorte geconsolideerde balans, verkorte geconsolideerde winst-en-verliesrekening, geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten, geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen en verkort geconsolideerd kasstroomoverzicht alsmede de overige toelichtingen van N.V. Nederlandse Gasunie te Groningen beoordeeld. Het bestuur van de vennootschap is verantwoordelijk voor het opstellen en de weergave van deze geconsolideerde halfjaarrekening in overeenstemming met IAS 34 'Tussentijdse Financiële Verslaggeving' zoals aanvaard binnen de Europese Unie. Het is onze verantwoordelijkheid een conclusie over deze geconsolideerde halfjaarrekening te formuleren op basis van onze beoordeling.

Werkzaamheden

Wij hebben onze beoordeling van de geconsolideerde halfjaarrekening verricht in overeenstemming met Nederlands recht waaronder Standaard 2410, 'Het beoordelen van tussentijdse financiële informatie door de openbaar accountant van de entiteit'. Een beoordeling van tussentijdse financiële informatie bestaat uit het inwinnen van inlichtingen, met name bij personen die verantwoordelijk zijn voor financiën en verslaggeving, en het uitvoeren van cijferanalyses en andere beoordelingswerkzaamheden. De reikwijdte van een beoordeling is aanzienlijk geringer dan die van een controle die is uitgevoerd in overeenstemming met Controlestandaarden en stelt ons niet in staat zekerheid te verkrijgen dat wij kennis hebben genomen van alle aangelegenheden van materieel belang die bij een controle onderkend zouden worden. Om die reden geven wij geen accountantsverklaring af.

Conclusie

Op grond van onze beoordeling is ons niets gebleken op basis waarvan wij zouden moeten concluderen dat de geconsolideerde halfjaarrekening over de periode 1 januari tot en met 30 juni 2009 niet, in alle van materieel belang zijnde opzichten, is opgesteld in overeenstemming met IAS 34 'Tussentijdse Financiële Verslaggeving', zoals aanvaard binnen de Europese Unie.

Groningen, 21 juli 2009

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. P.J.T.A. van Kleef RA